

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.67.20>
УДК: 347.6

АЛІМЕНТИ ІЗ-ЗА КОРДОНУ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ ФАНТАСТИКА?

Черепанов М.М.,

*студент 3-го курсу Юридичного факультету
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Черепанов М. М. Аліменти із-за кордону: реальність чи фантастика?

Робота присвячена виплаті аліментів на дитину, визначення механізму виплати аліментів, якщо один з батьків є за кордоном; Відповідно до статті 8 Закону В Україні «Про охорону дитинства» кожна дитина має право на рівень життя, Достить, щоб задовольнити її фізичне, інтелектуальне, моральне, культурне та духовне, соціальний розвиток. 51 ч. 2 Конституції України та Стаття 180 Сімейного кодексу України (далі – СК України), Батьки зобов'язані виховувати дітей до повноліття. Дитина повинна бути в Сім'я, батьки якої добровільно виконують свої зобов'язання щодо її виховання. Проте права на опіку дітей та батьківські обов'язки є священними і непорушними. Забезпечити дітям належний рівень життя, харчування та освіти не завжди Правильно реалізовано в нашій країні. Обов'язок батьків утримувати своїх дітей виникає з Рішення суду або угода між батьками про сплату аліментів. Мало хто з недобросовісних батьків намагається уникнути відповідальності Виплат аліментів, яку вирішує суд, вдаються до цих прийомів, Наприклад: уникнення офіційної зайнятості або отримання мінімальної заробітної плати. Витрати, передача майна, на яке може бути звернено стягнення, приховування Виконавці, виїзд за кордон тощо. Не універсальний Демографічна угода між батьками про сплату аліментів, протягом останніх років, з метою посилення захисту прав дітей на належну опіку, СК України зазнав принципових змін у нагляді за аліментами зобов'язання. Тому необхідно провести науковий аналіз нового законодавства. У ньому передбачено обов'язок батьків утримувати своїх дітей. Ці питання в основному пов'язані з мінімальним гарантованим розміром аліментів і рекомендований мінімальний розмір аліментів, перераховані обставини. Ці фактори суд враховує при визначенні розміру аліментів та розміру частки доходу. Платник аліментів, які стягуються на користь дитини, аліменти індексуються. Нова редакція України «Закону про виконавче провадження» Внесено деякі зміни до порядку виконання рішень, та розширено коло заходів, які впливають на платників аліментів виконавця. Виконанням забезпечується аліментне утримання шляхом застосування процесуальних засобів і способів примусу до осіб, які відмовляються добровільно виконувати свої аліментні обов'язки.

Ключові слова: аліменти, батьки, міграція, обов'язку утримувати дитину, суд, платник аліментів.

Cherepanov MM Alimony from abroad: reality or fiction?

The work is devoted to the payment of child support, determining the mechanism of child support, if one of the parents is abroad; According to Article 8 of the Law “On Child Protection” in Ukraine, every child has the right to a standard of living sufficient to satisfy his or her physical, intellectual, moral, cultural and spiritual, and social development. 51 part 2 of the Constitution of Ukraine and Article 180 of the Family Code of Ukraine (hereinafter - the IC of Ukraine), Parents are obliged to raise children to adulthood. The child must be in a family whose parents voluntarily fulfill their responsibilities for its upbringing. However, the right to custody of children and parental responsibilities are sacred and inviolable. Ensuring a proper standard of living, nutrition and education for children is not always correctly implemented in our country. The obligation of parents to maintain their children arises from a court decision or agreement between parents. Few unscrupulous parents try to avoid the court's liability for alimony payments, resorting to these techniques. For example: avoiding formal employment or getting a minimum wage. Expenses, transfer of property that can be levied, concealment of the Contractor, travel abroad, etc. Non-universal Demographic agreement between parents on the payment of alimony, in recent years, in order to strengthen the protection of children's rights to proper custody, the IC of Ukraine has undergone fundamental changes in the supervision of alimony obligations. Therefore, it is necessary to conduct a scientific analysis of the new legislation. It provides for the obligation of parents to maintain their children. These issues are mainly related to the minimum guaranteed amount of alimony and the recommended minimum amount of alimony, the circumstances listed. The court takes these factors into account when determining the amount of alimony and the amount of income. Alimony

payer, which is collected in favor of the child, alimony is indexed. New version of the Law on Enforcement Proceedings of Ukraine. Some changes have been made to the procedure for execution of decisions, and the range of measures that affect the executor's alimony payers has been expanded. Enforcement provides alimony through the use of procedural means and methods of coercion to persons who refuse voluntarily perform their alimony duties

Key words: alimony, parents, migration, child support, court, alimony payer.

Постановка проблеми. Право на особливе піклування і допомогу неповнолітнім громадянам гарантує Загальна декларація прав людини, зокрема, ч.2 ст. 27 Конвенції ООН про права дитини, яка була підписана Україною ще у 1990 році. Відповідно до неї, батьки або ж опікуни несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх фінансових можливостей та умов життя, необхідних для розвитку дитини.

Відповідно до статті 8 Закону України «Про охорону дитинства» визначено, що кожна дитина має право на рівень життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного та соціального розвитку.

Виклад основного матеріалу. Можливості міжнародної мобільності українців значно розширилися завдяки безвізовому режимові з ЄС, який зробив закордонні подорожі простішими й дешевшими, полегшив пошук місця праці чи навчання за кордоном, що призвело до стрімкого розвитку міграційних процесів в Україні.

На сьогоднішній день трудова міграція не тільки зменшує пропозицію робочої сили на українському ринку праці, а й знижує її якість. За роки незалежності України із забезпеченням права вільного пересування громадян, процеси трудової міграції активізувались. Велика кількість українців скористалась цим правом в межах міжнародної трудової міграції та виїхали працювати до різних країн світу.

Вивчаючи міграційні процеси, традиційно вважалось, що заробітчанами, як правило, виступали лише чоловіки. Але за останні роки в гендерній структурі міграційних процесів сталися вагомні зміни, які вказують, що потік жінок-мігрантів зростає з кожним роком. Соціологічний портрет жінки - заробітчани, яка збирається упродовж найближчого року виїхати за кордон: жінка віком до 35-45 років, із середньою спеціальною або вищою освітою, мешканець села (малого міста) на заході або в центрі країни, незадоволена своїм становищем та ситуацією в суспільстві загалом. Має 1-2 дітей.

Все це свідчить, що на батьківщині залишаються діти, якими батьки не опікуються, діти на самоті.

Виникають так звані дискантні сім'ї, у яких деякі дорослі члени перебувають на відстані від неї з різних причин: заробітки, ув'язнене, лікування, неспроможність утримувати сім'я. До такого типу сімей можна віднести родини трудових мігрантів, які перебувають поза нею від 1 року до 10-12 років. Для таких сімей характерна епізодичність виховних впливів на дітей, недоліки сімейних стосунків, що призводить до «емоційного» відторгнене батьків дітьми, відсутність взаєморозуміння дітей з мікросередовищем та інше. Такі родини потребують соціальної допомоги в адаптації членів сім'ї до розлучень, стабілізації та корекції внутрішньо сімейних стосунків, допомоги в організації та спілкуванні на відстані, організації груп взаємодопомоги, самопомоги, залучене дітей до культурно-дозвільної діяльності, здійснене заходів з профілактики сімейних конфліктів [5, с. 109].

Але перебування за кордоном, не позбавляє батьків обов'язку щодо утримання дитини, а саме сплачувати аліменти дитині яка залишилася на Батьківщині. Ст. 180 Сімейного кодексу України визначає обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття.

Що є визначенням аліменти?

Аліменти (лат. *alimentum* — харчі, продовольство) - обов'язок утримання у визначених законом випадках одним членом сім'ї інших, які потребують цього. Проводяться або за згодою, або в судовому порядку. При розлученнях кошти виплачуються на утримання дітей, а в деяких західних країнах відповідно до шлюбного договору на утримання одного колишнього партнера іншим. Найпоширенішим є утримання батьками неповнолітніх і непрацездатних повнолітніх дітей, які потребують матеріальної допомоги, а також утримання дітьми непрацездатних батьків. Діти можуть бути звільнені від сплати аліментів для утримання своїх батьків, якщо буде встановлено, що батьки ухилялися від виконання батьківських обов'язків.

Згідно Сімейного кодексу в Україні аліменти на дітей, у разі стягнення їх у судовому порядку, визначаються в розмірі однієї четвертої заробітку на одну дитину, однієї третини заробітку - на двох дітей, половини заробітку - на трьох та більше дітей, але в усіх випадках розмір аліментів не може бути меншим 30% прожиткового мінімуму на кожну дитину. Способами виконання батьками обов'язку утримувати дитину є:

- за домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі.

- за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина.

Спосіб стягнення аліментів, визначений рішенням суду, змінюється за рішенням суду за позовом одержувача аліментів.

Станом на 1 вересня 2019 року в органах Державної виконавчої служби (ДВС) налічувалось 539 тисяч документів про стягнення аліментів на території України. З них — майже 92 тисячі такі, які боргують аліментів більш ніж за 3 місяці. В 2019 році заступник Міністра повідомила, що завдяки дії законів #ЧужихДітейНеБуває на користь дітей стягнуто 3,9 млрд грн, що на 1,4 млрд грн або 55,8% більше ніж за аналогічний період 2018 року. Хочеться вірити, що завдяки ухваленню закону №7277 та активному втручанню органів виконавчої служби ці показники зменшаться.

Але що робити якщо один із батьків виїхав на роботу за кордон?

Виїзд одного чи двох батьків за кордон не звільняє від сплати аліментів.

Як стягнути аліменти з батьків, якщо вони знаходяться за кордоном? Що робити, якщо один із батьків виїхав за кордон на постійне місце проживання, ухилився від обов'язку щодо забезпечення дитині рівня життя, достатній для її фізичного, інтелектуального, морального, культурного, духовного і соціального розвитку?

20 липня 2006 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про приєднання України до Конвенції про стягнення аліментів за кордон», який в подальшому був підписаний Президентом України, та з метою забезпечення впорядкованого застосування в Україні Конвенції про стягнення аліментів за кордоном, укладеною у м. Нью-Йорк 20 червня 1956 року.

Варто визнати, що законодавство України поступово вдосконалює процедури стягнення аліментів на дітей. Тому підтвердження — прийнятий за основу у листопаді законопроект №7277, що посилює відповідальність за несплату аліментів. Проект закону передбачає нові засоби примусового виконання рішень до боржника — тимчасове обмеження певних прав, серед яких і виїзд за кордон до повного погашення заборгованості. А новий вид адміністративного стягнення, який, зізнатися чесно, дещо здивував українців, це соціальні роботи, які боржнику доведеться виконувати у свій вільний час.

Позов про аліменти розглядається судом України за місцем проживання позивача (стягувача по аліментах). Обов'язковою умовою для подальшого визнання та виконання такого рішення за кордоном є належне інформування відповідача (боржника по аліментах) про судовий процес у випадках, коли він відсутній на території України. З цієї метою український суд звертається з судовим дорученням про вручення судових документів та/або вчинення окремих процесуальних дій відповідачу до компетентних органів іноземної держави за його місцем проживання. На час виконання судового доручення судова справа зупиняється[4].

Після розгляду справи по суті та винесення рішення останнє має бути надіслане відповідачу. І лише після цього стягувач по аліментах може звертатися до компетентних органів з клопотанням про визнання та виконання рішення про стягнення аліментів на території іноземної держави. Це рішення на території іншої країни буде виконуватися відповідно до договору про надання правової допомоги.

У більшості випадків такі клопотання за посередництва обласних територіальних управлінь юстиції надсилаються до Мін'юсту для подальшого відправлення компетентним іноземним органам.

Далі суд надсилає за кордон документи одному із батьків, з кого вимагається виплата аліментів, а також запит про проведення окремих процесуальних дій (наприклад, отримати відповіді від платника аліментів на наступні запитання: чи впізнає людина позов? Чи є на утриманні інші діти? Який стан здоров'я у відповідача? і т.д.). Отримавши рішення про задоволення вимог щодо стягнення аліментів, позивачу необхідно отримати документ про неможливість виконання такого рішення на території України. Коли всі документи опиняться на руках, можна розпочинати процедуру визнання і виконання рішення суду України на території іншої держави.[8]

У випадку, якщо останнє місце перебування відповідача невідоме, що трапляється доволі часто, країни-учасниці Конвенції ООН надають одна одній допомогу у розшуку людини. При цьому важливо надати якісь докази, що відповідач знаходиться на території іншої країни. Аби зробити це, у нагоді стане різна інформація стосовно надходження поштової кореспонденції, грошових переказів, повідомлення Адміністрації Державної прикордонної служби України або компетентних органів, де встановлено місцеперебування боржника, і т.д. Фактично, людину оголошують у розшук. (У випадку, якщо платник проживав за вказаною заявником адресою і при цьому переховувався, для встановлення його місцеперебування іноземний суд може винести рішення про оголошення розшуку особи). Подальша взаємодія з держорганами країни проживання платника аліментів покладається на Міністерство юстиції України. У випадку перебування платника аліментів в країнах пострадянської зони (окрім Литви, Латвії, Естонії), ви маєте право пред'являти позови і

здійснювати інші процесуальні дії на тих же умовах, що і громадяни іншої Сторони. Тобто можна не тільки звертатися за виконанням рішення українського суду на території іншої держави, а і отримати рішення про стягнення аліментів безпосередньо в країні, де проживає один із батьків. Це гарантує нам «Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах» (Мінськ, 1993 рік).

Окрім того, міністр юстиції Павло Петренко пообіцяв рішучі дії з боку свого відомства — зокрема, запуск публічного реєстру осіб, які уникають сплати аліментів в інтересах своїх дітей[2].

Відповідно до статті 2 Конвенції про стягнення аліментів за кордон Міністерство юстиції України визначено тим органом, який приймає і передає документи, що надходять на виконання Конвенції. За допомогою механізму, передбаченого Конвенцією, особи, які проживають в Україні, за допомогою компетентних органів мають змогу звертатися з позовами про стягнення аліментів на територіях Договірних Держав Конвенції. При цьому компетентні органи відповідних держав мають забезпечувати представлення інтересів позивача у процесі, а також сприяти належному виконанню прийнятих рішень.

Право на особливе піклування і допомогу неповнолітнім громадянам гарантує Загальна декларація прав людини, зокрема, ч.2 ст. 27 Конвенції ООН про права дитини, яка була підписана Україною ще у 1990 році. Відповідно до неї, батьки або ж опікуни несуть основну відповідальність за забезпечення в межах своїх фінансових можливостей та умов життя, необхідних для розвитку дитини. Держави-учасниці Конвенції вживають всіх необхідних заходів для забезпечення процесу утримання дитини батьками або опікунами, які відповідають за дитину як всередині країни проживання, так і за кордоном. І якщо платник аліментів і дитина проживають в різних країнах, держави-учасниці зобов'язуються сприяти виконанню міжнародних угод або їх укладенню, а також досягненню інших домовленостей. (конвенція)

Чисельні міжнародні договори є беззаперечним аргументом для стягнення аліментів із батьків, які проживають за кордоном — незалежно від їхнього громадянства. І якщо склалися певні, часом навіть доволі неприємні обставини, і один із батьків відмовляється сплачувати гроші, посилаючись на проживання в іншій країні, на підставі закону ви можете звернутися до компетентних органів.

Це може бути звернення з позовом до суду за місцем проживання позивача — тобто до українського суду; або ж за місцем проживання платника аліментів — тобто до іноземного.

Якщо ви маєте справу з іноземним судом, у випадках відсутності рішення українського або в разі вирішення питання про зміну суми фінансової допомоги необхідно звернутися в територіальне відділення Міністерства юстиції України за місцем проживання. У першому випадку потрібно подати клопотання про визнання і виконання рішення суду України про стягнення аліментів на території іншої держави, у двох інших — заяву про стягнення аліментів за кордоном.

І останнє, та не менш важливе: згідно з законом України, сума аліментів становить не більше десяти прожиткових мінімумів. Проте, якщо відповідач має громадянство іншої країни, сума виплати може формуватися і за законом іншої держави, де проживає один із батьків[3].

Суд допускає негайне виконання рішень у справах про стягнення аліментів у межах суми платежу за один місяць.

Рішення іноземного суду може бути пред'явлене до примусового виконання в Україні протягом трьох років з дня набрання ним законної сили, за винятком рішення про стягнення періодичних платежів, яке може бути пред'явлено до примусового виконання протягом усього строку проведення стягнення з погашенням заборгованості за останні три роки.

Питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду розглядається судом за місцем проживання (перебування) або місцезнаходженням боржника.

У разі відсутності рішення українського суду про стягнення аліментів, перед початком подання заяви про стягнення аліментів слід зазначити:

З урахуванням вимог статті 3 Конвенції заява чи додатки до неї повинні містити таку інформацію та документи:

- а) повне ім'я відповідача (боржника), дату народження, громадянство та, наскільки це відомо позивачу, його місця проживання протягом останніх п'яти років, рід занять і місце роботи, фотокартку (за наявності);
- б) відомості про фінансові та сімейні обставини відповідача, у тому числі інформацію про належне йому майно[1];
- в) відомості про фінансові та сімейні обставини позивача (заявника), у тому числі довідку про доходи;
- г) засвідчену копію документа, що підтверджує ступінь родинних зв'язків між відповідачем та особою, на користь якої вимагаються аліменти (наприклад, свідоцтва про народження, рішення суду про встановлення батьківства тощо);

- г) фотокартку позивача;
- д) будь-яку іншу інформацію, що може сприяти встановленню місцезнаходження відповідача (боржника) чи виконанню клопотання, або яка визначена відповідною Договірною Стороною як необхідна;
- е) нотаріально засвідчене доручення, яке уповноважує орган, що приймає, відповідної Договірної Сторони діяти від імені позивача, або інформацію про будь-яку іншу особу, уповноважену діяти від імені позивача.

Заява і документи, що до неї додаються, надаються українською мовою разом з перекладом на офіційну мову Договірної Сторони, на території якої пропонується стягнути аліменти. Заява, оформлена належним чином, надсилається до Міністерства юстиції України через територіальне управління юстиції.

Висновок. Для України існування нових міжнародних документів універсального характеру, розроблених з урахуванням практики здійснення інших міжнародних договорів у цій сфері, матиме особливо важливе значення з огляду на можливість врегулювання питань щодо визнання та виконання іноземних судових рішень, що стосуються аліментних зобов'язань.

Досягнення Конвенцією максимального поширення у світі відповідає інтересам України, оскільки дозволить гарантувати можливість особам, що проживають в Україні, у першу чергу, громадянам України одержувати аліменти із-за кордону у спрощеному порядку завдяки налагодженому механізму взаємодії центральних органів держав та інших компетентних органів.

Список використаних джерел:

1. 51 ч. 2 Конституції України та Стаття 180 Сімейного кодексу України Електронний ресурс, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
2. Цивільний Процесуальний Кодекс України Електронний ресурс, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text> (дата звернення: 09.11.2020).
3. Сімейний Кодекс України. Електронний ресурс, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> (дата звернення: 09.11.2020).
4. Кизименко Л., Бюдна Л. Словник-довідник соціального працівника Електронний ресурс, URL: www.edu.ua/Institute/IGS (дата звернення: 09.11.2020).
5. Лісовий В., Шурма І., Коробчанський В., Лантух, Вакуленко А., Мирошниченко М. Сучасна українська сім'я: медико-соціальні аспекти. Харків: ТОВ «Майдан». 2009. С. 266,
6. Afshar, Haleh (ed.). Women, Work, and Ideology in the Third World. Tavistock publications, 1985.
7. The Human Rights Watch Global Report on Women's Human Rights, USA, 1995.
8. Zlotnik, Hania. "Data Insight The Global Dimensions of Female Migration" in United Nations, International Migration Report: 2002. – No. E.03.XIII.4 (New York, United Nations, 2002).